

Република Србија

РАТЕЛ

Републичка агенција за
електронске комуникације

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ РАТЕЛ-а ЗА 2011. ГОДИНУ

УВОД

Републичка агенција за електронске комуникације (РАТЕЛ) је самостална организација - независно регулаторно тело основано Законом о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 44/10, у даљем тексту: Закон) и, сагласно одредби члана 141. Закона, правни је следбеник Републичке агенције за телекомуникације. Закон је усклађен са регулаторним оквиром ЕУ из 2002. године и првенствено омогућава:

- повећање транспарентности у области електронских комуникација и обезбеђивање правне сигурности у циљу повећања инвестиција у сектору;
- наставак функционисања националног регулаторног тела Републичке агенција за електронске комуникације, као правног следбеника Републичке агенције за телекомуникације;
- увођење општег овлашћења у циљу даље либерализације обављања делатности електронских комуникација;
- услове и параметре за одређивање тржишта која су подложна претходној регулацији, као и критеријуме за одређивање оператора са значајном тржишном снагом и наметање регулаторних обавеза таквом оператору;
- обезбеђивање квалитета у пружању јавно доступних електронских комуникационих услуга кроз ближе уређивање параметара квалитета услуга и одређивање минималног квалитета пружања услуга, као и начина обавештавања корисника о понуђеном квалитету пружених услуга;
- заштиту корисника електронских комуникационих мрежа и услуга;

РАТЕЛ

- недискриминаторни поступак додељивања адреса и бројева и радио-фреквенција као ограничених ресурса,
- увођење принципа технолошке неутралности у циљу даљег развоја области електронских комуникација у Републици Србији.

2011. годину су обележиле динамичне активности које су предузете у вези са спровођењем Закона о електронским комуникацијама. Настављен је процес либерализације и отварања тржишта електронских комуникација у Републици Србији, пре свега кроз стварање стабилног и предвидивог регулаторног окружења које има за циљ даљи развој сектора, привлачење инвестиција, увођење нових услуга, долазак нових оператора, подстицање конкуренције и заштиту интереса корисника.

Полазећи од законских и планских докумената која се односе на сектор телекомуникација, а у складу са Законом о електронским комуникацијама, Управни одбор Агенције је дефинисао следеће циљеве у 2011. години:

- повећање пенетрације широкопојасног приступа, у циљу достизања потребног нивоа малих, средњих и високих брзина преноса, на бази фиксне и бежичне приступне инфраструктуре, према планским документима:
- повећање инвестиција у фиксну инфраструктуру, увођењем нових оператора, развојем конкуренције и применом принципа општег овлашћења за обављање делатности електронских комуникација у фиксним мрежама, који ће од 1.1.2012. важити и за област нумерације у јавним фиксним телефонским мрежама,
- повећање инвестиција у бежичну инфраструктуру, отварањем поступака тендерске доделе фреквенцијских права, за увођење нових оператора у опсезима који су слободни за доделу у овој години и стварање услова за наставак процеса у следећој,
- стварање повољног амбијента за пословање нових оператора, регулисањем цена и тарифа,
- имплементација Универзалног сервиса,
- заштита интереса корисника, оператора и свих осталих учесника на тржишту,
- рационално коришћење ограничених ресурса.

У Плану рада за 2011. годину набројане су конкретне активности Агенције, систематизоване на следећи начин:

1. доношење правилника и осталих прописа у циљу имплементације Закона,
2. мере за ефикасно спровођење политике и стратегија Владе у области електронских комуникација,
3. регулаторне активности и мере за унапређење и развој тржишта електронских комуникација,
4. активности везане за унапређење и развој Агенције (ПАТЕЛ-а),

5. сарадња са другим институцијама и организацијама.

Полазећи од надлежности утврђених Законом, начела и циљева регулисања тржишта, као и стратешких докумената и прописа који уређују ову област, РАТЕЛ је током 2011. године усмерио активности на доношење подзаконске регулативе, спровођење анализе релевантних тржишта и доношење одлука од значаја за регулисање и развој тржишта електронских комуникација, а све у сврху обезбеђивања услова за равномеран и стабилан развој електронских комуникација на територији Републике Србије, предвидљивост пословања и равноправан третман оператора, као и максималне користи за кориснике електронских комуникационих услуга у смислу могућности избора, цене и квалитета понуђених услуга.

Као и претходних година, РАТЕЛ је у 2011. години објавио „Преглед тржишта телекомуникација у Републици Србији у 2010. години“, са циљем да се учине доступним подаци који дају увид у стање у овом сектору у Републици Србији, тако да ова публикација пружа неопходне информације операторима, надлежним државним органима, научним институцијама, инвеститорима, корисницима, као и регулаторним телима надлежним за област електронских комуникација у земљама окружења и ЕУ.

Следи приказ реализованих активности РАТЕЛ-а у периоду 01. 01 - 31. 12. 2011. године, које су проистекле из послова и задатака дефинисаних прописима који уређују област електронских комуникација, као и оквирним Планом рада за 2011. годину.

1. Регулаторна активност

У остваривању регулаторне активности, РАТЕЛ је у 2011. години интензивно радио на доношењу подзаконских аката из своје надлежности, с обзиром на то да су одредбом члана 143. Закона уређене посебне обавезе РАТЕЛ-а које се односе на прелазни период након ступања на снагу Закона и доношење општих аката. Наиме, чланом 143. ст. 5. и 6. Закона прописано је да Агенција доноси опште акте на основу овлашћења из Закона у року од годину дана од дана његовог ступања на снагу, при чему се до доношења наведених аката примењују важећи општи акти донети на основу Закона о телекомуникацијама, осим одредаба тих аката које су у супротности са Законом.

Како је Закон ступио на снагу 08. 07. 2010. године, рок из члана 143. став 5. Закона истекао је 08. 07. 2011. године.

У прописаном року РАТЕЛ је у првој половини 2011. године, у остваривању своје Законом утврђене надлежности, донео читав низ подзаконских аката и то:

- Правилник о обрасцима захтева за издавање појединачне дозволе за коришћење радио-фреквенција („Службени гласник РС“, број 08/11),

- Правилник о обрасцу захтева за издавање дозволе за коришћење нумерације („Службени гласник РС“, број 32/11),
- План нумерације („Службени гласник РС“, бр. 32/11 и 35/12),
- Правилник о општим условима за обављање делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења („Службени гласник РС“, број 38/11),
- Правилник о преносивости броја у јавним телефонским мрежама на фиксној локацији („Службени гласник РС“, број 52/11),
- Правилник о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС“, број 52/11),
- Правилник о начину коришћења аматерских радио станица („Службени гласник РС“, број 52/11),
- Одлука о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС“, број 59/11),
- Правилник о начину контроле коришћења радио-фреквенцијског спектра, обављања техничких прегледа и заштите од штетних сметњи („Службени гласник РС“, број 60/11),
- Правилник о начину коришћења радио-станица на домаћим и страним ваздухопловима, локомотивама, бродовима и другим пловилима („Службени гласник РС“, број 60/11),
- Правилник о висини годишње накнаде за коришћење нумерације („Службени гласник РС“, број 67/11),
- Правилник о обиму и садржају основног скупа изнајмљених линија („Службени гласник РС“, број 70/11),
- Правилник о минималном садржају, нивоу детаљности и начину објављивања стандардних понуда („Службени гласник РС“, број 70/11),
- Правилник о параметрима квалитета јавно доступних електронских комуникационих услуга и спровођењу контроле обављања делатности електронских комуникација („Службени гласник РС“, број 73/11),
- Правилник о обавезама оператора услуга са додатом вредношћу („Службени гласник РС“, број 76/11),
- Правилник о условима приступа и коришћењу података из јавног телефонског именика („Службени гласник РС“, број 84/11).

Такође, у Законом прописаном року, Управни одбор РАТЕЛ-а је усвојио и текст Правилника о висини накнада за пружање услуга из надлежности Републичке агенције за електронске комуникације и упутио га ресорном министарству у складу са процедуром прописаном одредбом члана 23. Закона и обавезама ималаца јавних овлашћења

приликом доношења прописа које су регулисане Законом о државној управи („Службени гласник РС“, бр. 79/05, 101/07 и 95/10).

Сагласно Закону, одређен број подзаконских аката доноси ресорно министарство на предлог РАТЕЛ-а, па је у току 2011. године РАТЕЛ припремио и предлоге подзаконских аката из области електронских комуникација чије је доношење у надлежности ресорног министарства, и то:

- Правилника о радио-опреми и телекомуникационој терминалној опреми,
- Правилника о захтевима за утврђивање заштитног појаса за електронске комуникационе мреже и припадајућих средстава, радио-коридора и заштитне зоне и начину извођења радова приликом изградње објеката,
- Правилника о електромагнетској компатибилности за електронску комуникациону мрежу, припадајућа средства, електронску комуникациону опрему и терминалну опрему,
- Правилника о универзалном сервису,
- Правилника о преласку са аналогног на дигитално емитовање телевизијског програма и приступ мултиплексу у терестричкој дигиталној радио-дифузији,
- Правилника о условима у погледу кадрава, опреме и простора које мора да испуњава привредно друштво, предузеће или друго правно лице за вршење мерења и испитивања рада електронских комуникационих мрежа и услуга, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме,
- Правилника о техничким условима за електронску комуникациону опрему пословних и стамбених зграда.

Такође, РАТЕЛ је сагласно својим законским овлашћењима у току 2011. године припремио и Предлог Плана намене радио-фреквенцијских опсега и Предлог Плана расподеле фреквенција/локација за радио-дифузну службу, и након тога спровео поступак јавних консултација и предлоге оба плана доставио ресорном министарству на усвајање.

Донет је и низ појединачних аката, у оквиру вршења законом утврђених надлежности, а у циљу регулисања тржишта електронских комуникација.

2. Електронске комуникационе мреже и услуге

Током 2011. године РАТЕЛ је наставио са активностима које су усмерене ка стварању слободног и отвореног тржишта, уз гарантовање равноправног положаја свих учесника. Полазећи од донете регулативе и поступака за увођење нових технологија и сервиса који су окончани у претходном периоду, а у циљу подстицања конкуренције у

РАТЕЛ

оним деловима телекомуникационог тржишта који су до сада били затворени, РАТЕЛ је предузео низ активности у вези са регулисањем ове области.

С обзиром на то да је у области мобилне телефоније у претходним годинама донета неопходна регулатива и издате одговарајуће лиценце, чиме је омогућено увођење конкуренције, током 2011. године РАТЕЛ је, као и претходне године, наставио са праћењем испуњавања услова дефинисаних у лиценцама издатим сваком од три оператора мобилне телефоније, с тим што је ово тржиште било и предмет спроведене анализе релевантних тржишта и доношења одговарајућих одлука.

Слична ситуација је и са лиценцама за јавну фиксну бежичну телекомуникациону мрежу (FWA) у фреквенцијском опсегу 411,875-418,125/421,875-428,125 MHz и говорне услуге, пренос пакета података и истовремени пренос говора и података које су средином јуна 2009. године издате Предузећу за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. (у даљем тексту: Телеком Србија а.д.) и Orion telekom d.o.o. Како су оба оператора у 2010. години, у прописаном року, почела са комерцијалним пружањем услуга, чиме су испунили наведени услов из издате лиценце, у претходној години РАТЕЛ је наставио са праћењем испуњавања услова дефинисаних у лиценцама.

С обзиром на то да је, у циљу даље либерализације и подстицања конкуренције у области електронских комуникација, након спроведеног поступка јавног надметања, Управни одбор РАТЕЛ-а 22. јануара 2010. године донео одлуку да се компанији Telenor d.o.o. додели лиценца за јавне фиксне телекомуникационе мреже и услуге за територију Републике Србије, Telenor d.o.o. је у 2011. години отпочео са комерцијалним пружањем услуга у прописаном року.

Такође, у 2011. години, РАТЕЛ је донео појединачне одлуке – решења којима је уредио међусобне односе између оператора на равноправним основама, и то: стварањем услова да се изврше ребаланс тарифа у фиксној телефонији за Телеком Србија а.д. и усклађивање цена са трошковним моделом за 2010. годину, промена цена терминације у фиксну мрежу Телекома Србија а.д. и усклађивање цена са трошковним моделом за 2010. годину, као и промена цена терминације у остале фиксне мреже, чиме је ова цена изједначена у свим фиксним мрежама оператора у Републици Србији, затим утврђивање цене закупа кабловске канализације за све операторе који су имаоци исте и утврђивање цена терминације ка IN платформи фиксне мреже Телекома Србија а.д. У поступку анализе тржишта и одређивања оператора са значајном тржишном снагом (у даљем тексту: оператор са ЗТС), РАТЕЛ је у складу са Законом и Одлуком о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС“, број 59/11) донео решења о одређивању оператора са ЗТС и обавеза које они имају на релевантним тржиштима. У складу са Законом, а на захтев оператора донето је и 18 решења о дозволама за коришћење нумерације.

Извршене су анализе регулаторних извештаја о примени трошковног принципа за 2010. годину за Телеком Србија а.д. и SBB d.o.o. и анализа регулаторног извештаја за првих шест месеци 2011. године за SBB d.o.o, анализе у вези са ценом интерконекције за оригинацију позива VoIP провајдера, увођењем кода 0800 за оригинацију међународног саобраћаја корисника Телекома Србија а.д. и трошковима при реализацији сервиса, затим анализа и давање мишљења у вези са пружањем комбинованих пакета услуга од стране Телекома Србија а.д, као и анализа захтева SBB d.o.o. и након тога давање сагласности за промену цене услуге дистрибуције медијских садржаја. Континуирано су ажурирани подаци о променама цена услуга свих КДС оператора, а објављен је и преглед цена роминга домаћих мобилних оператора са 50 изабраних земаља, и др.

Имајући у виду да је доношењем Закона утврђена обавеза РАТЕЛ-а да води одговарајуће регистре, односно евиденције оператора, Управни одбор је у фебруару 2011. години донео Одлуку о начину вођења регистра, евиденција, база података као и других информација из делокруга Републичке агенције за електронске комуникације и њиховом објављивању на Интернет страници Агенције. Поред ажурирања постојећих регистара и успостављања нових, током 2011. године обављено је и 69 нових уписа оператора у регистар обављања делатности електронских комуникација, и то:

- 8 за услуге дистрибуције медијских садржаја,
- 8 електронске комуникационе мреже,
- 8 за услугу VoIP,
- 31 за услугу широкопојасног приступа,
- 2 за услугу виртуелне приватне мреже (VPN),
- 2 за услугу преноса података,
- 3 за услугу изнајмљивања линија,
- 3 за услугу изнајмљивања дела капацитета линије,
- 3 за услугу изнајмљивања инфраструктуре,
- 1 за услугу изнајмљивања *dark fiber*.

Током 2011. године су издата и 24 одобрења за међународно повезивање са телекомуникационим мрежама оператора из суседних земаља.

Такође, издата је 7371 техничка дозвола-сертификат, као и 1792 сагласности за увоз робе.

РАТЕЛ је и у 2011. години наставио са обављањем контроле квалитета испоручених услуга и то, пре свега, са провером испуњења услова дефинисаних издатим дозволама, као и са спровођењем поступка контроле у циљу предузимања мера према субјектима који пружају услуге без претходно издате одговарајуће дозволе.

Међутим, усвајањем Закона, контролна функција РАТЕЛ-а другачије је дефинисана у односно на претходно важећи Закон о телекомуникацијама и, сагласно одредби члана 131. Закона, РАТЕЛ има овлашћења у вези са провером поступања оператора који су дужни да делатност електронских комуникација обављају у складу са прописаним општим условима за обављање делатности, посебним обавезама одређеним операторима са значајном тржишном снагом, условима прописаним дозволама за коришћење нумерације и појединачним дозволама за коришћење радио-фреквенција, као и другим обавезама утврђеним Законом и прописима донетим на основу њега. Поред наведеног, РАТЕЛ је овлашћен и да врши мерења и испитивања рада електронских комуникационих мрежа и услуга, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме. Уколико се утврди да поступање оператора није у складу са наведеним обавезама, РАТЕЛ о томе обавештава оператора и оставља му рок у коме може да се изјасни о утврђеним неправилностима, односно да их отклони. Уколико РАТЕЛ утврди да оператор није отклонио утврђене неправилности у остављеном року, подноси пријаву инспекцији ресорног министарства.

3. Радио-комуникације

У 2011. години настављене су активности започете у претходној години, а које обухватају заједнички рад Министарства за културу, информисање и информационо друштво, Републичке радиодифузне агенције (РРА) и РАТЕЛ-а у вези са стварањем услова за прелазак са аналогног на дигитално емитовање РТВ програма.

Поред наведеног, у току 2011. године предузете су, између осталог, следеће активности везане за управљање радиофреквенцијским спектром:

- у оквиру послова из радио-дифузије извршена је анализа података 25 BRIFIC-а (*BR International Frequency Information Circular*) Међународне уније за телекомуникације, од значаја за радио-дифузну службу Републике Србије. Одговори су припремљени за све случајеве када је постојао утицај нових фреквенцијских додела на нашу радио-дифузну службу и прослеђени у Биро за радио-комуникације, у прописаном року;
- извршен је и велики број анализа компатибилности захтева за новим фреквенцијским доделама са постојећим доделама коришћењем одговарајућег софтвера;
- на основу анализа компатибилности припремљен је предлог измена и допуна Плана расподеле за терестричку аналогну радио-дифузну службу;
- решен је велики број координационих захтева за новим фреквенцијским доделама или модификацијом постојећих, суседних или других администрација;

- у поступку припреме предлога Плана намене радио-фреквенцијских опсега одржано је више од 20 састанака са представницима Војске Србије, Министарства унутрашњих послова Републике Србије и Агенције за контролу летења Србије и Црне Горе. У поступку израде Предлога Плана намене узета је обзир сва релевантна међународна и национална регулатива (споразуми, препоруке, одлуке, стандарди, правилници,...);
- припрема за Светску конференцију о радио-комуникацијама, одржану од 23. 01 - 17.02.2012. године, у смислу проучавања материјала и контрибуција администрација, као и припреме контрибуција представника РАТЕЛ-а.

Такође, припремљен је већи број информација и анализа у вези са управљањем радиофреквенцијским спектром, као и више обавештења за кориснике.

Даље, у обављању послова који се односе на управљање радиофреквенцијским спектром, предузете су и активности у вези са издавањем појединачних дозвола за коришћење радио-фреквенција, координацијом и нотификацијом радио-фреквенција, као и контролом радиофреквенцијског спектра, и то:

- на захтев корисника, односно оператора издате су 7122 појединачне дозволе за коришћење радио-фреквенција у складу са одредбом члана 86. Закона, 32 појединачне дозволе за радио-станице на ваздухопловима, 69 појединачних дозвола за коришћење радио-фреквенција за радио-станице на броду и другом пловилу, 304 појединачне дозволе за коришћење радио-фреквенција за дипломатско-конзуларна представништва и страна правна лица у складу са одредбом чл. 87. и 88. Закона, као и 128 дозвола за аматерске радио-станице. Такође, издата су и два одобрења за међународно повезивање путем радио-релејних веза;
- донето је 354 решења о одузимању додељених радио-фреквенција, сагласно одредби члана 95. Закона;

Такође, током 2011. године вршена је континуирана контрола радиофреквенцијског спектра, и то:

- остварено је дневно праћење емисија у области ФМ и ТВ дифузије из КМЦ „Београд“ и КМЦ „Ниш“, као и периодична мерења на целој територији Републике Србије,
- обављено је преко 210 излазака на терен вези са контролом радио-емисија,
- припремљена су 742 извештаја о контроли радио-фреквенцијског спектра,
- успешно је решен 31 предмет у вези са штетним сметњама РФ спектра,
- сачињено је 7 извештаја о мерној девијацији,
- обављено је 4450 техничких прегледа радио-станица,

- формирана је детаљна евиденција радио-станица које раде без дозволе и настављене су активности на спречавању рада наведених радио-станица.

Поред тога, извршена су и мерења у вези са сметњама које проузрокују CDMA системи, мерења у вези са неуниформним нивоом звука телевизијских станица емitera који имају национално покривање, обављене су контроле локација на којима се налази велики број предајника и присуство демонстрацији експерименталног рада мобилних оператора у LTE технологији.

У вези са радио-станицама које неовлашћено користе радио-фреквенције, током 2011. године, послато је 458 пријава РРА и 187 пријава Министарству за културу, информисање и информационо друштво, као и 86 захтева за покретање прекршајног поступка.

4. Заштита корисника

Као и претходних година, РАТЕЛ је наставио са подршком корисницима и реаговањем на приговоре на рад појединих оператора, уз анализу броја притужби корисника према врстама услуга и израду одговарајућих аката и свакодневну електронску и телефонску комуникацију са корисницима услуга. У 2011. години формирана су 694 нова предмета у вези са приговорима корисника. На 617 приговора оператори су доставили одговоре, а од тога је 252 приговора решено позитивно у корист корисника.

Ступањем на снагу Закона обезбеђен је континуитет активности у вези са универзалним сервисом. РАТЕЛ је у претходном периоду спровео анализу пружања услуга универзалног сервиса, укључујући географску покривеност и степен развијености јавних комуникационих мрежа и расположивост јавно доступних електронских комуникационих услуга у Републици Србији. На основу те анализе уочене су две групе насељених места:

- места у којима не постоји сигнал мобилне телефоније и у којима нема фиксне телекомуникационе мреже или број прикључака фиксне телекомуникационе мреже не одговара потребама (број таквих насељених места је 43), и
- места у којима је број прикључака на 100 становника мањи од 10 или фиксних прикључака нема и постоји непотпуна покривеност сигналом мобилне телефоније (број таквих насељених места је 712).

На иницијативу РАТЕЛ-а, оператори одређени за пружање услуга универзалног сервиса су у смислу обезбеђивања покривености већег броја насељених места, постигли договор око њихове расподеле и то тако да је Телеком Србија а.д. задужен да обезбеди услуге универзалног сервиса у 311, Telenor d.o.o. у 302 и Vip mobile d.o.o. у 99 насељених места. Основни критеријум за расподелу места је процентуално учешће оператора на

тржишту. Покривање угрожених насеља у којима је број прикључака на 100 становника мањи од 10 се очекује током 2012. године.

5. Праћење и анализа тржишта подложних претходној регулацији

У складу са Оквирним планом, РАТЕЛ је у 2011. години наставио са интензивним радом на анализи и регулисању тржишта електронских комуникација. Сагласно Закону, између осталог, утврђена је надлежност РАТЕЛ-а да анализира тржиште, прикупља и објављује статистичке податке, као и да у оквиру годишњег извештаја о раду који доставља Народној скупштини Републике Србије доставља податке о стању тржишта електронских комуникација у Републици Србији. Имајући у виду наведено, РАТЕЛ је у 2010. години објавио публикацију:

– Преглед тржишта телекомуникација у Републици Србији за 2010. годину

Такође, прикупљени су и достављени подаци у форми упитника са индикаторима у оквиру сарадње са Међународном унијом за телекомуникације (ITU), састављени су извештаји у вези са годишњим истраживањем о промету у телекомуникацијама и достављени квартални подаци Републичком заводу за статистику, као и подаци о тржишту телекомуникација, ценама услуга и регулаторним мерама који се достављају за потребе израде годишњег извештаја Cullen International.

Законом је предвиђено да РАТЕЛ најмање једном у три године спроводи анализу релевантних, а по потреби и додатних тржишта, уз примену одговарајућих препорука Европске уније о анализи тржишта и утврђивању појединачне и/или заједничке значајне тржишне снаге.

На основу Закона, а у складу са Препоруком Комисије (ЕЗ) од 17. децембра 2007. године о релевантним тржиштима производа и услуга у оквиру сектора електронских комуникација подложним претходној регулацији и Директивом Европског парламента и Савета 2002/21/ЕЗ о заједничком регулаторном оквиру за електронске комуникационе мреже и услуге, С (2007) 5046, 2007/879/ЕЗ, Управни одбор РАТЕЛ-а је донео Одлуку о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС“, број 59/11). Овом одлуком одређено је 9 релевантних тржишта подложних претходној регулацији у Републици Србији и њихова географска димензија, и то:

- малопродајно тржиште приступа јавној телефонској мрежи на фиксној локацији;
- велепродајно тржиште оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији;
- велепродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи;
- велепродајно тржиште (физичког) приступа елементима мреже и припадајућим средствима (укључујући дељени и потпуни рашчлањени приступ локалној петљи);

- veleпродајно тржиште широкопојасног приступа;
- veleпродајно тржиште изнајмљених линија;
- veleпродајно тржиште терминације позива у мобилној мрежи;
- малопродајно тржиште дистрибуције медијских садржаја, и
- малопродајно тржиште јавно доступне телефонске услуге са фиксне локације.

Током 2011. године спроведена је анализа релевантних тржишта подложних претходној регулацији кроз заједнички рад неколико организационих јединица у РАТЕЛ-у.

Приликом анализе коришћени су подаци које је Агенција прикупила путем упитника за предметна тржишта, а који обухватају период од 2007. до 2009. године и првих шест месеци 2010. године.

Агенција је поступак анализе спровела у циљу оцене степена конкурентности на одређеном релевантном тржишту, сходно члану 59. став 1. Закона, односно у циљу процене тога да ли постоје оператори са значајном тржишном снагом на одређеном релевантном тржишту.

У поступку анализе дефинисано је релевантно тржиште у производној и географској димензији, анализирани су критеријуми за утврђивање значајне тржишне снаге, а по окончању тог поступка решењем су одређени операторе са ЗТС и обавезе које имају на конкретном тржишту (појединачно или заједно са другим операторима).

Између осталог, ова активност подразумева прикупљање података од преко 300 оператора (мобилна, фиксна, Интернет, КДС, VoIP, CDMA), потом складиштење, обраду, поређење и представљање тих података кроз годишњу публикацију. Такође, подаци се користе и за годишњи извештај који се шаље Међународној унији за телекомуникације, као и за полугодишње извештаје за Cullen International. Посебан ангажман се односи на анализе узрока и последица одређених кретања на тржишту, а нарочито на стратешка питања процене будућег развоја тржишта електронских комуникација.

На основу Закона донет је и Правилник о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС“, број 52/11) који, између осталог, од 2012. године уводи модел текућих трошкова за операторе са ЗТС.

6. Организација и развој РАТЕЛ-а

РАТЕЛ је основан Законом као самостална организација са својством правног лица, која врши јавна овлашћења у циљу ефикасног спровођења утврђене политике у области електронских комуникација, подстицања конкуренције електронских комуникационих мрежа и услуга, унапређивања њиховог капацитета, односно квалитета, доприноса

развоју тржишта електронских комуникација и заштите интереса корисника електронских комуникација, у складу са одредбама овог Закона и прописа донетих на основу њега.

РАТЕЛ је функционално и финансијски независан од државних органа, као и организација и лица која обављају делатност електронских комуникација.

РАТЕЛ послује у складу са прописима о јавним агенцијама, а надзор над законитошћу и сврсисходношћу рада РАТЕЛ-а у вршењу поверених послова врши ресорно министарство.

Све одлуке из надлежности РАТЕЛ-а доносе Управни одбор и директор. Управни одбор, који бира и разрешава Народна скупштина Републике Србије на предлог Владе, а на основу спроведеног јавног конкурса, има пет чланова, од којих је један председник и један заменик председника. Мандат чланова Управног одбора траје пет година. Управни одбор, у складу са Законом, доноси годишњи план рада РАТЕЛ-а, друга акта прописана Законом и обавља друге послове који нису у надлежности директора.

На предлог Владе, Народна скупштина Републике Србије је 31.03.2011. донела Одлуку о избору председника, заменика председника и чланова Управног одбора Републичке агенције за електронске комуникације („Службени гласник РС“ број 23/11). За председника је изабран проф. др Јован Радуновић, за заменика председника др Здравко Станимировић, а за чланове УО РАТЕЛ-а: проф. др Мирослав Дукић, проф. др Владе Милићевић и мр Вук Вујовић.

Директор је одговоран за законитост рада РАТЕЛ-а, он заступа и представља Агенцију, руководи радом и пословањем агенције, одлучује о правима, обавезама и одговорностима запослених у агенцији, припрема и спроводи одлуке Управног одбора, стара се о обезбеђивању јавности рада РАТЕЛ-а и врши друге послове одређене законом и статутом РАТЕЛ-а. Директора бира и разрешава Управни одбор, на основу спроведеног јавног конкурса, у складу са Законом. Мандат директора траје пет година и може бити поново изабран, а за време трајања мандата је у сталном радном односу у РАТЕЛ-у. Директор за свој рад одговара Управном одбору коме је поднео полугодишњи и годишњи извештај о раду.

За обављање послова из делокруга РАТЕЛ-а образоване су следеће организационе јединице:

- **Сектор за регулативу** (у оквиру сектора образоване су следеће службе: Служба за правне послове у области електронских комуникација, Служба за техничке прописе и Служба за радио-комуникације),

РАТЕЛ

- **Сектор за економске послове и анализу тржишта** (у оквиру сектора образоване су следеће службе: Служба за анализу тржишта и рачуноводство трошкова, Служба за рачуноводство и финансије и Одсек за набавке),
- **Сектор за логистику** (у оквиру сектора образоване су следеће службе: Служба за опште послове, Служба е-РАТЕЛ и Служба за контролу),
- **Кабинет.**

Средства за рад РАТЕЛ-а обезбеђују се из прихода које РАТЕЛ остварује од накнада за коришћење нумерације, накнада за коришћење радио-фреквенција, накнада за обављање делатности електронских комуникација, као и прихода које РАТЕЛ остварује пружањем услуга из своје надлежности.

Годишњи финансијски извештај РАТЕЛ-а, који доноси Управни одбор, подлеже ревизији од стране независног овлашћеног ревизора.

Средства која представљају разлику између прихода и расхода утврђених годишњим финансијским извештајем РАТЕЛ-а уплаћују се на одговарајући рачун прописан за уплату јавних прихода буџета Републике Србије и користе се преко ресорног министарства за унапређење и развој области електронских комуникација и информационог друштва. Део разлике средстава, сразмеран приходима које су остварили оператори електронских комуникационих мрежа и услуга на територији АП Војводине, уплаћује се на рачун буџета Аутономне покрајине и користи се преко покрајинског органа надлежног за послове електронских комуникација за унапређење и развој области електронских комуникација и информационог друштва на територији АП Војводине.

Током 2011. године РАТЕЛ је остварио укупне приходе од 1.330 милиона динара и укупне расходе од 734 милиона динара. Сагласно одредби члана 27. став 6. Закона, средства која представљају разлику између прихода и расхода утврђених годишњим финансијским извештајем у износу од 601 милион динара, уплаћена су, по окончању поступка ревизије финансијских извештаја, у буџет Републике Србије и Аутономне покрајине Војводине, и то у износу од 587 милиона динара, односно 14 милиона динара, респективно.

На дан 31. 12. 2011. године, број запослених у РАТЕЛ-у износи 105. РАТЕЛ и даље ради у изнајмљеном простору у пословној згради са седиштем у Вишњићевој 8 у Београду. Контролно-мерни центри налазе се у објектима у Добановцима и Нишу.

У 2011. години предузете су даље активности на унапређењу информационо-комуникационих система унутар Агенције:

РАТЕЛ

- пуштена је у рад Централна база пренетих бројева у мобилној телефонији, на две редувантне локације, и грађанима доступна интернет страница www.prenesibroj.rs,
- постигнута су унапређења на систему за управљање документацијом унутар Агенције и омогућен рад са електронским документима и дигиталним потписом,
- на Интернет странама Агенције је имплементиран нови Регистар Агенције и омогућена комуникација са Агенцијом коришћењем припремљених електронских образаца. На тај начин, више од хиљаду образаца и поднесака је преузето од стране Агенције, ускладиштено и обрађено на стотине хиљада података у веома кратким роковима.

Након тестирања и пуштања у рад Система централне базе пренетих бројева од стране РАТЕЛ-а, као и одговарајућих активности које су спровела сва три оператора мобилне телефоније, од 1. јула 2011. године, створили су се услови да корисници мобилне телефоније приликом промене оператора задрже свој број. Тиме је почела практична примена Правилника о преносивости броја у јавним мобилним телекомуникационим мрежама („Службени гласник РС“, број 5/10), а све у циљу унапређења права крајњих корисника и даље либерализације у области електронских комуникација. Преносивост броја уклања препреку која постоји услед везаности за одређене телефонске бројеве, па корисници и када нису задовољни услугама постојећег оператора не прелазе код другог оператора. Корисницима је олакшана промена оператора уз задржавање постојећег броја, што подстиче конкуренцију међу операторима, а крајњим корисницима доноси боље услове коришћења услуга и могућност избора.

У току 2011. године, одржано је 17 седница Управног одбора (УО), за које је припремљено 118 тачака дневног реда. У истој години је донето 12 одлука Управног одбора, усвојено је 16 општих аката (правилника) и 7 предлога подзаконских аката из области електронских комуникација чије је доношење у надлежности ресорног министарства. Директор Агенције је донео 1.600 појединачних правних аката (решења, закључака, одобрења, потврда, кривичних пријава, односно аката везаних за поступке јавних набавки), као и више од стотину појединачних аката везаних за радно-правни статус запослених. Такође, у наведеном периоду упућен је велики број дописа Влади Републике Србије, надлежним министарствима, операторима и другим бројним установама и организацијама у земљи и иностранству.

РАТЕЛ је у 2011. години наставио са издавањем стручно-научног часописа Телекомуникације. Седми број је штампан и објављен у јуну, а осми у новембру 2011. године.

РАТЕЛ

У складу са поштовањем принципа јавности рада и информисања свих учесника на телекомуникационом тржишту, динамиком успостављеном ранијих година, одржане су две редовне конференције за новинаре у просторијама Агенције:

- презентација „Тржиште телекомуникација у Републици Србији у 2010. години“, одржана 10. 05. 2011. године,
- презентација публикације „Будућност изграђена на широкопојасним комуникацијама“, одржана 27. 05. 2011. године. РАТЕЛ је превео и објавио публикацију „Будућност изграђена на широкопојасним комуникацијама“ чији су аутори чланови Комисије за широкопојасни приступ и дигитални развој Међународне уније за телекомуникације и Унеска.

Са циљем да се омогући транспарентност у раду РАТЕЛ-а, као и да се стручној јавности пружи прилика да учествује у поступку доношења општих аката која су од значаја за регулисање области електронских комуникација, РАТЕЛ је током 2011. године, сагласно одредбама чл. 34-36. Закона и Упутству о поступку вођења јавних консултација, организовао 18 јавних консултација које су претходиле доношењу свих општих аката од стране Управног одбора РАТЕЛ у току текуће године. Предмет јавних консултација, сагласно Закону, била су и решења којима су одређени оператори са ЗТС и обавезе које они имају на релевантним тржиштима, као и Извештаји о анализи релевантних тржишта који су у целости саставни део наведених решења.

7. Сарадња са другим институцијама и организацијама

У остваривању своје основне улоге, да у оквиру Законом утврђене надлежности створи услове потребне за несметан развој тржишта електронских комуникација у Републици Србији, РАТЕЛ је остварио задовољавајућу сарадњу са надлежним државним и правосудним органима и другим субјектима.

Остварена је отворена и непосредна сарадња РАТЕЛ-а и Министарства културе, информисања и информационог друштва, као и Управе за Дигиталну агенду која је основана у марту 2011. године као орган у саставу Министарства културе, информисања и информационог друштва. Ова сарадња првенствено има за резултат ефикасно одвијање нормативне активности, а сагласно Закону остварује се и кроз заједнички рад на припреми подзаконске регулативе коју доноси ресорно министарство на предлог РАТЕЛ-а.

У циљу ефикасног управљања радиофреквенцијским спектром и заштите рада приоритетних радио-служби, РАТЕЛ сарађује са Министарством културе, информисања и информационог друштва, Републичком радиодифузно агенцијом, Министарством

РАТЕЛ

одбране, Војском Србије, Министарством унутрашњих послова и Агенцијом за контролу лета Србије и Црне Горе.

Најзначајнија радна тела, комисије и активности у којима је РАТЕЛ учествовао у току 2011. године:

- Национални програм за интеграцију Републике Србије у ЕУ (НПИ) који обухвата активности у вези са Упитником Европске комисије (састанци са представницима ЕК након достављања одговора на Упитник ЕК), континуирано уношење подзаконских аката РАТЕЛ-а у заједничку базу података, као и достављање података за годишњи извештај ЕК о напретку Републике Србије у делу који се односи на област електронских комуникација, а који је из делокруга рада РАТЕЛ-а;
- сарадња са Комисијом за заштиту конкуренције;
- приступање Републике Србије Светској трговинској организацији;
- секторски састанци Европска комисија – Република Србија;
- израда документације за *European Communication Monitoring Report 3 - Serbia и Cullen International*.

У оквиру активности везаних за Национални програм за интеграцију Републике Србије у ЕУ (НПИ), посебно се истиче учешће РАТЕЛ-а у раду Подгрупе 10 за информационо друштво и медије, као и Подгрупе 8 за конкуренцију, Подгрупе 1 за слободу кретања роба и Подгрупе 30 за економске односе са иностранством. У току 2011. године ове активности су у највећој мери биле везане за Национални програм за интеграцију Републике Србије у Европску унију. НПИ је свеобухватан документ који садржи план постепеног усклађивања законодавства са правним тековинама ЕУ (*acquis communautaire*), предвиђеног Споразумом о стабилизацији и придруживању (ССП). Како НПИ пружа детаљан преглед реформи и активности које ће се спроводити током наредних година, он је од изузетног значаја за рад државних институција, али и за представнике привредног сектора у смислу планирања будућег пословања.

Имајући у виду надлежности РАТЕЛ-а утврђене Законом у делу који се односи на анализу релевантних тржишта која подлежу претходној регулацији и одређивање оператора са ЗТС, као и сарадњу са Комисијом за заштиту конкуренције у вези са овом активношћу, у мају 2011. године представници РАТЕЛ-а и Комисије за заштиту конкуренције су потписали Протокол о међусобној сарадњи двеју институција, као самосталних и независних организација која врше јавна овлашћења у складу са Законом и Законом о заштити конкуренције. У току 2011. године сарадња са Комисијом за заштиту конкуренције се односила на питања конкуренције на тржишту дистрибуције медијских

садржаја и у вези са процесом испитивања потенцијалне повреде конкуренције на тржишту велепродаје широкопојасног приступа Интернету.

Динамичан развој информационо-комуникационих технологија, односно услуга и опреме, захтева перманентно увођење нове регулативе. То захтева интензивну и непосредну сарадњу са међународним стручним институцијама, агенцијама из држава у окружењу и ЕУ. У циљу хармонизације регулативе, техничких прописа и стандарда, као и увођења позитивне праксе која се примењује у ЕУ. Стручњаци РАТЕЛ-а су током 2011. године узели активно учешће у раду на састанцима међународних организација:

- учешће на међународним састанцима у организацији ИТУ - припремни састанак за Светску конференцију о радио-комуникацијама, СРМ-11-2, као и састанци радних група SG5 и SG6,
- учешће на састанцима у оквиру СЕРТ-а – састанци Радне групе за управљање радио-фреквенцијским спектром (WGFM) и Радне групе за инжењеринг спектра (WGSE)
- учешће на састанцима COMMITTEE RAINWAT – Регионални споразум о радиотелефонској служби на унутрашњим пловним путевима
- учешће на састанцима European Communications Office (ECO) – састанци Радне група о регулаторним питањима (WGRA) i seminar о уређајима кратког домета (SRD).

Одржавање сталног контакта са свим учесницима на тржишту реализовано је учешћем РАТЕЛ-а на скуповима и округлим столовима:

- 10. међународна конференција ТЕЛСИКС, одржана од 5. до 8. октобра 2011. године у Нишу: РАТЕЛ, ТЕЛСИКС и Регионална комора Ниша организовали су округли сто под насловом **„Информационо-комуникационе технологије у Европској унији и Републици Србији: тренутно стање и будући кораци“**;
- Телекомуникациони форум ТЕЛФОР 2011, одржан од 20. до 22. новембра 2011. године у Београду: ТЕЛФОР и РАТЕЛ су организовали округли сто под насловом **„Национална широкопојасна мрежа у Србији (НБН-С)“**;
- већи број округлих столова по позиву, као и представљање и објављивање радова на домаћим и међународним скуповима и у домаћим и међународним часописима.

Запослени у Агенцији узели су учешће на неколико међународних и домаћих конференција:

РАТЕЛ

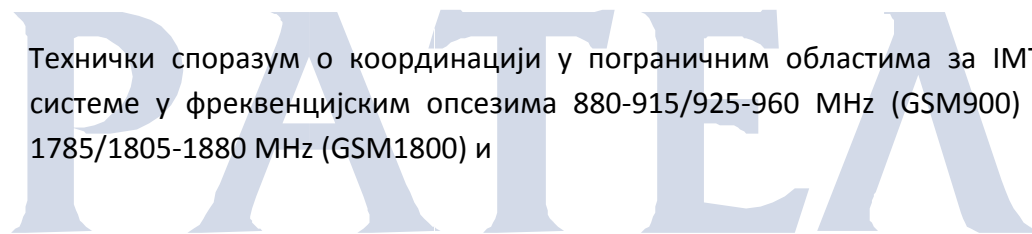
- Пројекат за израду катастра телекомуникационе канализације – посета немачкој регулаторној агенцији, април 2011,
- конференција EuroDIG – 2011, Београд,
- Инфофест Јахорина, март 2011, БиХ,
- округли столови и скупови у вези са заштитом потрошача (најзначајније је учешће у европском пројекту „Унапређење заштите потрошача у Републици Србији“),
- семинари у вези са почетком примене новог Закона о парничном поступку, Закона о извршењу и обезбеђењу и Закона о заштити потрошача,
- XVII Будвански правнички дани,
- Инфофест и IX конференција регулаторних тела у области електронских комуникација под називом „Регулаторна дјелатност у сектору електронских комуникација“, октобар 2011. године у Будви и
- Копаоничка школа природног права под називом „Право и одговорност“, децембар 2011. године, Копаоник.

У мају 2011. године у посети РАТЕЛ-у је био господин Брахима Сану (*Brahima Sanou*) директор Канцеларије за развој телекомуникација (*Telecommunication Development Bureau-TDB*) Међународне уније за телекомуникације. Господин Сану је у Београду присуствовао отварању 4. конференције о управљању Интернетом - EuroDig 2011, која је одржана 30. и 31. маја 2011. године у Центру „Сава“.

РАТЕЛ сарађује са регулаторним телима у Европи, а нарочито са агенцијама у окружењу. Током 2011. године РАТЕЛ је потписао меморандуме о разумевању са Хрватском агенцијом за пошту и електроничке комуникације (НАКОМ), Регулаторном комисијом за комуникације Републике Бугарске (CRC), Регулаторном комисијом за телекомуникације и пошту Републике Грчке (ЕЕТТ) и Агенцијом за електронске комуникације Републике Македоније (АЕК). Сарадња дефинисана наведеним меморандумима предвиђа редовну размену информација у вези са развојем политике и стратегије која се односи на електронске комуникације, као и састанке експерата ради проучавања и упоређивања техничких, правних, економских и других аспеката регулаторних активности у овој области.

Представници РАТЕЛ-а и Агенције за електронске комуникације и поштанску дјелатност (ЕКIP) Републике Црне Горе потписали су два техничка споразума о координацији у пограничним областима:

- Технички споразум о координацији у пограничним областима за IMT/UMTS системе у фреквенцијским опсезима 880-915/925-960 MHz (GSM900) и 1710-1785/1805-1880 MHz (GSM1800) и

- Технички споразум о координацији у пограничним областима за ИМТ/UMTS системе у фреквенцијским опсезима 1900-1980/2010-2025/2110-2170 MHz.

У свом раду РАТЕЛ остварује сарадњу са свим учесницима на тржишту електронских комуникација: операторима, провајдерима, дистрибутерима, производним организацијама, научним и образовним институцијама и корисничким удружењима.

РАТЕЛ